

ligt de veenput. Op twee manieren wordt hier veen tot turf verwerkt. Bij het graven van brandturf werkt de turfgraver met stikker, oplegger en platte krooi. Als de veenrand over een bepaalde breedte is „afgebonkt”, steekt hij met de stikker de turven vóór, met de oplegger of het opschot deponeert hij ze op zijn platte krooi, en met zestien tegelijk kruit hij ze over de plank in het slag. Een aantal dagen later komen vrouwen om met het „opstoeken” (opstapelen) te beginnen. Zon en wind bespoedigen het droog-proces.

Een tweede bereidingswijze geschiedt met de persmachine (16). Deze wordt aangedreven door 'n locomobiel, die ook de jakobslander en de transporteur in beweging zet. De spitters staan in de kuil en gooien grote brokken veen op de jakobslander, die deze brokken naar de persmolen voert. De gemalen en geperste substantie komt in twee repen gesneden uit de „mond” te voorschijn en belandt op een „persplankje”, waar de „beul” ze op maat slaat. De mannen van de persploeg leggen ze op het zetveld neer en brengen de plankjes terug naar de transporteur, die ze weer naar de machine terug voert. Na enige dagen kunnen ook deze turven worden „oggestoekt” en verder gedroogd. Een derde bewerking van het veen, nl. het maken van baggerturf, hopen we ook in de toekomst op demonstratiedagen naar voren te kunnen brengen, tot op heden ontbrak deze mogelijkheid nog.

DEMONSTRATIEDAGEN

Op demonstratiedagen (zie voor data onze folder) is de gang van zaken gewoonlijk als volgt:

Om 2 uur, 3 uur en 4 uur begint een reeks van demonstraties, waarvan u de eerste twee, het maken van persturf en het graven van handgestoken turf kunt volgen, staande aan de rand van de veenput. Op meerdere plaatsen in het dorp kunt u daarna het uitoefenen van verschillende ambachten gadeslaan. 't Is of de bewoners naar buiten zijn gekomen om voor de deur hun werk te verrichten. U ziet de iemker bezig met het vlechten van bijenkorven, er worden stoelen gemat en klompen gemaakt. U kunt zien hoe boter werd gekarnd en wol werd gekrast en gesponnen. Ter afwisseling gaat de „krasser” ook af en toe eens „knovvelen”, d.i. op een bepaalde wijze breien, zoals de schaapherder dit deed. Op een buitendeel wordt koren gedorst met vlegels en de geur van heerlijk vers gebakken brood verneemt u al van ver.

In de loop van het programma treedt de volksdansgroep „De Stoppeldansers” drie maal op. Nadere aankondiging vindt u op het publicatiebord.

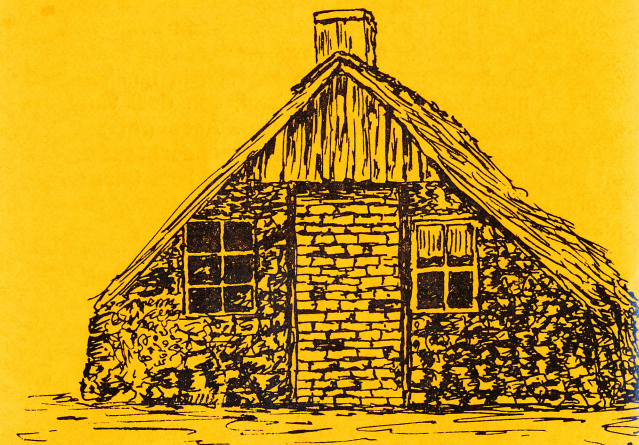
Voor u vertrekt kunt u in ons Paviljoen nog even heerlijk uitrusten en genieten van het goede dat hier geboden wordt!

VEENMUSEUMDORP

„'t Aole Compas”

Postweg - Barger Compascuum

GIDS

VEENMUSEUMDORP

„'t Aole Compas”

Postweg - Barger Compascuum

OPENSTELLINGSTIJDEN:

alle dagen v.a. ongeveer half april tot 1 okt.
van 10.00 tot 12.00 en van 13.00 tot 17.00 uur.
In juli en augustus tot 18.00 uur.

Groepen (20 personen of meer) genieten reductie op de entree-prijs, mits van te voren telefonisch afgesproken. (05913) 9228 of 9229

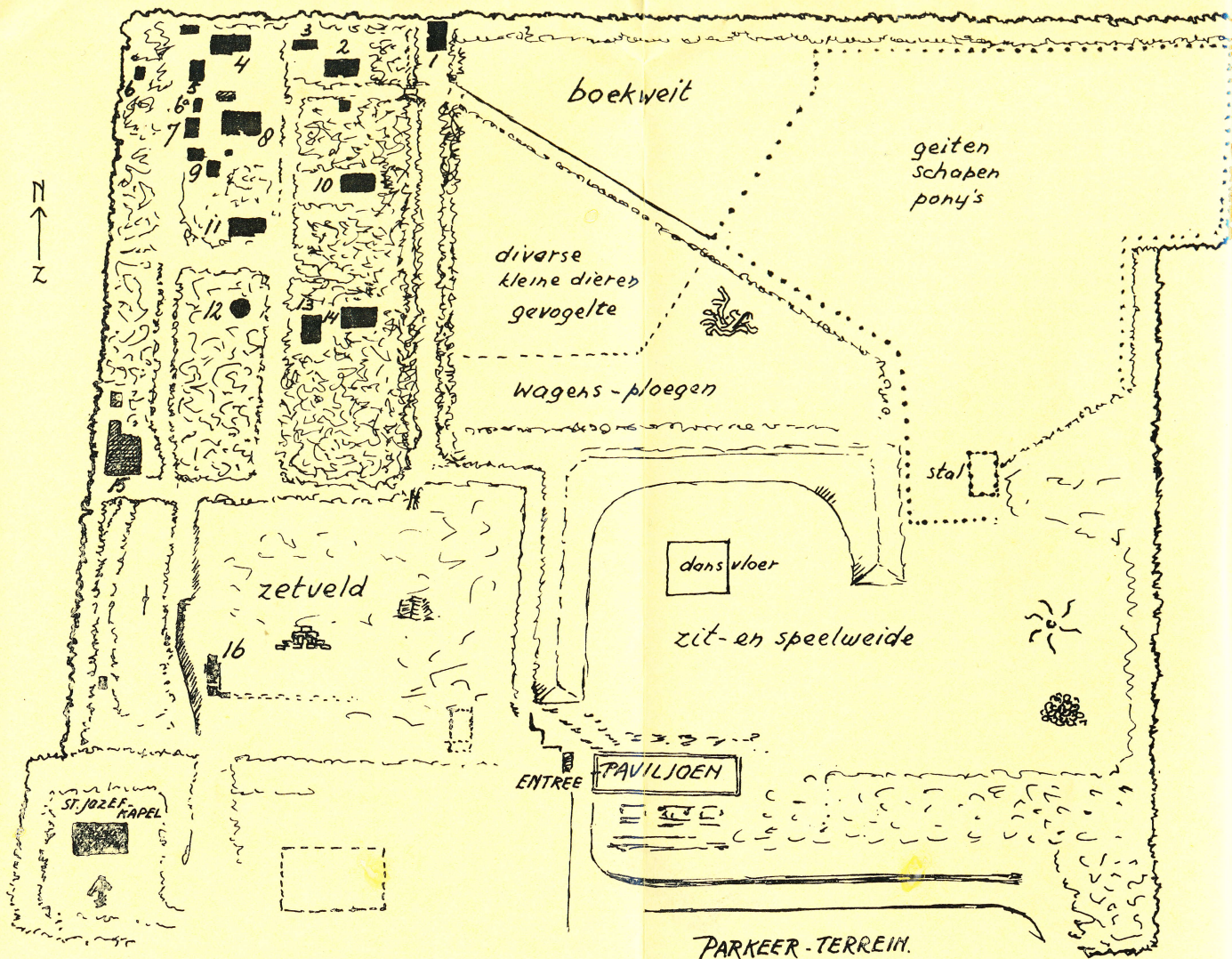
Onder de bomen van een klein maar oud eikenbosje, op een laatste restje bovenveen, vindt u het „dorp” dat opgebouwd werd door een groep van meer dan 100 vrijwilligers ter gelegenheid van het eeuwfeest van Barger Compasuum, en voor het publiek werd opengesteld op 5 juli 1966.

De op het bovenveen staande „woonketen” en andere gebouwen bieden u gelegenheid een beeld te krijgen van de woon- en leefwijze van de eerste bewoners van het bovenveen, die hier een bestaan trachten te vinden in de boekweit- en schapeteelt. Ze kwamen in 1866, met velen tegelijk, in familieverband naar hier uit het Eemland, een deel van het voormalige koninkrijk Hannover. Alles wat ze bezaten voerden ze mee, vee en gereedschappen en materiaal voor het bouwen van een keet (plagenhut) op de aan ieder gezinshoofd toegewezen plek.

Een keet van het oudste type (1) bevindt zich aan de noordkant van het terrein. De keet is geheel uit veenkluiten opgebouwd en gedekt met heideplagen. Er is geen afscheiding tussen mens en dier. Het vuur is midden in het vertrek, want alle wanden, met hout bekleed en krantepapier beplakt, zijn brandgevaarlijk. Bij het vuur ligt een koffiebrander, waarin, al draaiende, roggekorrels werden geroosterd, tot ze geschikt waren om er koffie van te zetten.

De keet van enkele jaren later (2), is nog geheel uit veenkluiten opgebouwd, met uitzondering van een stukje brandmuur in de voorgevel. Hier tegenaan ligt de haard. Mens en dier zijn van elkaar gescheiden door een houten wand met een deur naar het woonvertrek. De bedsteden zijn onder de schuine wand afgetimmerd, maar ook boven de veestal moet nog geslapen worden. Vlak bij staat een bijenstand (3), met korven, en een honingpers. De keet hier schuin tegenover (8) vertoont reeds veel meer luxe. Het woongedeelte is opgetrokken van steen. In deze keet bevinden zich verschillende gebruiksvoorwerpen, met name in de schuurruimte: een hakselsnijder, een vuurpot, paardetrippen, bascule en unster, schaatsen. Let u ook eens op alles wat op het erf aanwezig is, o.a. de waterput, de bakovens (9), wagenschuur (6a), schaapskooi (6), stookhok (7). Maar nog luxer is de woning van klompenmaker Hölischer (4). Meer vertrekken en betere meubilering. Op het erf staat de klompenmakerij (5), waarin op demonstratiedagen de klompenmaker zijn handwerk uitoefent. Verder in het dorp ziet u op verkleinde schaal (1:4), het voormalige dorpskerkje (10), dat dienst heeft gedaan van 1874 tot 1932.

De school (14), ook op schaal, is van 1868. In één vertrek kwam de jeugd aanvankelijk samen om van meester Van den Bosch de eerste beginselen van lezen, rekenen en schrijven op te doen. 's Win-

ters had hij over de 100 leerlingen, 's zomers hoogstens tien. Dan hielpen ze de ouders, of werden uitbesteed als „Kauherde” naar Duitsland.

In het meestershuis (13), eveneens sterk verkleind (in werkelijkheid was het een huis met een middengang met aan weerszijden twee vertrekken), vindt u een foto van meester „Bos” en zijn echtgenote.

Tekent u ook even het gastenboek, dat u hier of elders op uw rondwandeling aantreft? We stellen hoge prijs op uw naam en adres, en op uw commentaar!

Schuin tegenover de school staat (op verkleinde schaal) de Wirtschaf van Jan Berend Wilken (11), een der eerste pioniers, die tegelijkertijd herbergier, boekweitboer en winkelier was. In de gelagka-

mer hangt o.a. een borduurdoek van zijn oudste dochter.

De molen (12), eveneens op schaal, is een zeer nauwkeurige nabootsing van de hier in ± 1880 gebouwde korenmolen, die dienst deed tot 1935, daarna in verval geraakte en in 1942 werd afgebroken.

Tenslotte belandt u in „De Boete” (15), gebouwd in de trant van 'n woonkeet, toen er ook ander materiaal was dan veenkluiten, stro en plaggen. Het doet nu dienst als „museum”. U vindt er veel voorwerpen, die ooit door de Compascumer werden gebruikt, of zijn belangstelling hebben gehad. Een systematische catalogisering is in voorbereiding. Op de brede streep hoogveen vóór u staan nog enige werktuigen van vroeger. Aan de rand ervan